

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE
Avdelning 4
Rotel 43

BESLUT
2021-06-10
Göteborg

Mål/Ärende nr
B 1878-21

Sida 1 (10)

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 03

INKOM: 2021-06-17
MÅLNR: Ö 2019-21
AKTUELL: 3

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDEN

Varbergs tingsrätts dom 2021-02-01 i mål B 1973-19 och beslut den 3 februari 2020, se bilaga A och B

PARTER

Klagande

LUIS Karl Ulrich, 19990809-0476
Svangatan 25, 434 31 Kungsbacka

Ombud och offentlig försvarare: Advokaten Allan Stutzinsky
Kristinelundsgatan 16, 411 37 Göteborg

Motpart

Kammaråklagaren Sara Raneland
Åklagarkammaren i Halmstad

SAKEN

Osann försäkran, grovt brott; nu fråga om avvisning av åtal

HOVRÄTTENS AVGÖRANDE

Hovrätten avslår Luis Ulrichs yrkande om att hovrätten ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Hovrätten undanröjer tingsrättens dom och avvisar åtalet. Beslutet om ersättning till den offentlige försvararen ska dock fortfarande gälla.

Allan Stutzinsky får ersättning av staten med 5 344 kr, varav 4 275 kr avser arbete och 1 069 kr mervärdesskatt. Denna kostnad ska stanna på staten.

Dok.Id 606946

Postadress
Box 40
401 20 Göteborg

Besöksadress
Packhusplatsen 6

Telefon
031-701 22 00
E-post: hovratten.vastrasverige@dom.se
www.vastrahovratten.domstol.se

Telefax
-

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Luis Ulrich har överklagat tingsrättens dom och tingsrättens beslut att inte avvisa åtalet. Han har yrkat att hovrätten undanröjer domen och avvisar åtalet. Han har även begärt att hovrätten inhämtar ett förhandsbesked från EU-domstolen rörande frågan om en avstängning från högskoleprovet kan innefatta en inskränkning av den avstängdes civila rättigheter eller om en sådan åtgärd annars kan anses utgöra bestraffning för en straffbelagd överträdelse av villkoren för högskoleprovet. Han har, om hovrätten inte avvisar åtalet, yrkat att hovrätten ogillar åtalet.

Åklagaren har motsatt sig ändring av både tingsrättens dom och besluten att varken avvisa åtalet eller inhämta förhandsbesked från EU-domstolen.

SKÄLEN FÖR HOVRÄTTENS BESLUT

Bakgrund

Luis Ulrich skrev högskoleprovet 2017. Vid provskrivningen intygade han på heder och samvete att han inte hade använt sig av otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt vilselett. Universitets- och högskolerådet (UHR) återkallade Luis Ulrichs resultat och stängde av honom från deltagande i högskoleprovet under en period av två år från den 21 oktober 2017. Beslutet fattades eftersom det hade framkommit omständigheter som tydde på att Luis Ulrich hade fuskat vid provet genom att använda otillåtna hjälpmedel. Den 21 augusti 2019 åtalades Luis Ulrich för osann försäkran med påstående om att han hade fuskat vid provet.

I den överklagade domen biföll tingsrätten åtalet och dömde Luis Ulrich för grov osann försäkran till villkorlig dom och dagsböter. Domen avsåg att Luis Ulrich hade fuskat vid provet genom att använda otillåtna hjälpmedel trots att han hade undertecknat en försäkran på heder och samvete om att lämna provsvar utan att fuska.

Luis Ulrich har i hovrätten vidhållit att UHR:s beslut att ogiltigförklara provresultatet och stänga av honom utgör ett straff och att det efterföljande åtalet för osann försäkran därför utgör en otillåten dubbelbestraffning.

Ramen för hovrättens prövning

Hovrätten instämmer i tingsrättens slutsats att åtgärden att ogiltigförklara provresultatet inte utgör ett straff i Europakonventionens mening. Frågan i målet är i stället om beslutet att stänga av Luis Ulrich från högskoleprovet under två års tid hindrar en prövning av åtalet för osann försäkran. Hindret skulle i så fall bestå av det förbud mot dubbel bestraffning och lagföring, *ne bis in idem*, som föreskrivs i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen) och artikel 50 i EU:s rättighetsstadga.

Regler för att motverka fusk vid högskoleprovet

Som tingsrätten redogjort för har UHR möjlighet att vid fusk ogiltigförklara ett provresultat och under en period av två år stänga av personen från deltagande i högskoleprovet, se 7 kap. 21 § högskoleförordningen (1993:100). UHR har vidare meddelat föreskrifter om att provdeltagare på heder och samvete ska försäkra att de lämnat svar utan att använda otillåtna hjälpmedel, se 35 a § Universitets- och högskolerådets föreskrifter om högskoleprovet (UHRFS 2015:3).

Rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger för samma brott

Rättighetens innehåll och allmänna utgångspunkter för hovrättens prövning

Ne bis in idem återfinns i flera internationella rättsinstrument. Av intresse för hovrättens prövning är de definitioner som följer av Europakonventionen och rättighetsstadgan. Av artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen framgår att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för

vilket han redan har blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Av artikel 50 i rättighetsstadgan framgår att ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen.

Rättigheten enligt Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll blev föremål för en omfattande genomgång av Europadomstolen i fallet Zolotukhin¹ där rättighetens båda element ”samma sak” (*idem*) och ”två gånger” (*bis*) förtydligades. De principer som Europadomstolen ställer upp där har senare bekräftats bl.a. i fallen Ruotsalainen och Lucky Dev.² Rättigheten ska ges en enhetlig tolkning, särskilt i förhållande till konventionens begrepp om ”anklagelse för brott” (artikel 6) och ”straff” (artikel 7), och tillämpningen ska inte vara restriktiv.

I Zolotukhin definierades *idem*-elementet som ”facts which constitute a set of concrete factual circumstances involving the same defendant and inextricably linked together in time and space”.³ Enkelt uttryckt innebär denna definition att begreppet *idem* ska förstås som en och samma gärning i den mening detta begrepp förstås i rättegångsbalken. Detta innebär att bedömningen ska riktas in på de faktiska omständigheter som åberopas mot den enskilde och inte på frågan om förfarandena har olika syften eller om två olika nationella regler bygger på olika subjektiva rekvisit. Vid bedömningen ska domstolen utgå ifrån de fakta som anges i det första beslutet och de fakta som anges i det nya åtalet. Fokus ska ligga på konkreta fakta som berör samma svaranden och som är ouppslösligt förbundna i tid och rum.⁴ Europadomstolen betonade i Zolotukhin att en distinktion som grundar sig på olika rättsliga kvalifikationer är alltför restriktiv och riskerar att urholka rättighetens praktiska betydelse.⁵

¹ Europadomstolen no. 14939/03, den 10 februari 2009.

² Europadomstolen no. 13079/03, den 16 september 2009 och no. 7356/10, den 27 november 2014.

³ Punkt 84.

⁴ Se om det nu sagda NJA 2013 s. 502, p. 20–22.

⁵ Punkt 81, men även NJA 2013 s. 502 p. 20.

Med *bis* förstås att rättigheten skyddar mot möjligheten att åtalas på nytt, faktiskt åtal och förnyad bestraffning för tidigare avgjort brott.⁶ Rättigheten skyddar således inte endast mot dubbel bestraffning utan även mot dubbel lagföring. Dubbel lagföring och dubbla straff rör det sig om när två skilda straffrättsliga förfaranden avser en prövning av samma konkreta omständigheter.

Europadomstolen har konstaterat att det finns vissa undantag från denna huvudregel. Undantagen avser fall där det finns ett tillräckligt nära sakligt och tidsmässigt samband mellan förfarandena så att de kan anses utgöra en integrerad helhet som därmed anses falla utanför rättighetens tillämpningsområde.⁷ Ett exempel är att en myndighets återkallelse av körkort efter en domstols dom om grovt rattfylleri har ansetts utgöra en sådan förutsebar sanktion att det sammantagna förfarandet anses falla utanför tillämpningsområdet för *ne bis in idem* eftersom det inte sker en förnyad prövning av gärningen i det andra förfarandet.⁸

Rättigheten enligt artikel 50 i EU:s rättighetsstadga har, i enlighet med artikel 52.3 i stadgan, samma innebörd och räckvidd som i konventionen.

Straff i Europakonventionens mening

Europadomstolen har i avgörandet Engel⁹ utformat tre kriterier för vad som kan anses utgöra en straffrättslig sanktion till skillnad från administrativa eller disciplinära sanktioner. Först ska fastställas om överträdelsen enligt nationell rätt räknas som ett brott eller som en disciplinförseelse eller administrativ sanktion. Därtill ska överträdelsens art beaktas. Slutligen ska bedömas hur allvarlig sanktionen är.

⁶ Se Zolotukhin p. 110.

⁷ Jfr Europadomstolen A & B, no. 24130/11 och no. 29758/11, den 15 november 2016, p. 132.

⁸ Se Europadomstolen, Nilsson, 73661/01, den 13 december 2005 och NJA 2015 s. 587, p. 7–8.

⁹ Se Europadomstolen, Engel, no. 5100/71, den 8 juli 1976.

Europadomstolen har betonat att den rättliga kvalificeringen i nationell rätt inte kan vara ensamt utslagsgivande eftersom detta skulle kunna leda till att lagstiftning utformas för att kringgå syftet med rättigheten.¹⁰ Administrativa förfaranden och sanktioner kan därför omfattas, särskilt om syftet med den tillämpade bestämmelsen har varit att bestraffa och avskräcka.¹¹ Beträffande de andra och tredje kriterierna har domstolen uttalat att dessa inte nödvändigtvis är kumulativa utan kan vara alternativa. Detta förhållande ska emellertid inte utesluta en samlad bedömning av kriterierna när en separat analys av dem inte leder till någon klar slutsats i fråga om det finns en anklagelse för brott.

Europadomstolen har vid bedömningen av det andra kriteriet om överträdelsen art även uttalat att det inte krävs att överträdelsen som sådan framstår som allvarlig.¹² Det kan i detta sammanhang särskilt nämnas att osann försäkran i ansökan om rättshjälp, varpå böter kunde följa, har ansetts omfattas av rättigheten.¹³ Att en sanktion framstår som förhållandevis mild innebär inte heller att den faller utanför tillämpningsområdet för artikel 6.¹⁴ Även sanktioner som inte påminner om de straffrättsliga påföljderna böter eller frihetsberövande kan vara så ingripande att de är att anses som straff i Europakonventionens mening. Således har t.ex. återkallelse av körkort som inte sker av medicinsk orsak ansetts vara av straffrättslig karaktär.¹⁵

Nationella domstolars tillämpning av Europakonventionen och rättighetsstadgan

Av Högsta domstolens rättspraxis framgår vikten av att rättigheter som följer av Europakonventionen ges full verkan av de svenska domstolarna och att dessa domstolar, om det behövs, låter bli att tillämpa nationella bestämmelser som strider mot Europakonventionen.¹⁶ Samma plikt gäller även i förhållande till EU:s rättighetsstadga.¹⁷

¹⁰ Se Engel p. 81.

¹¹ Se bl.a. Zolotukhin p. 55.

¹² Se Zolotukhin p. 53.

¹³ Se Europadomstolen, T v. Austria, 27783/95, den 14 november 2000.

¹⁴ Jfr Europadomstolen, Jussila, no. 73053/01 p. 31, den 23 november 2006.

¹⁵ Se Nilsson och NJA 2015 s. 587.

¹⁶ Jfr NJA 2005 s. 462 och NJA 2005 s. 805.

¹⁷ Se NJA 2013 s. 502 p. 47 och EU-domstolen, C-617/10 Åkerberg Fransson p. 45–48.

Högsta domstolens rättspraxis avspeglar en plikt för de nationella domstolarna att tolka Europakonventionens rättigheter lojalt mot dess bakgrund och syfte och ändamål om ett effektivt rättighetsskydd.¹⁸ Konventionens rättigheter ska enligt Europadomstolens rättspraxis inte utgå från formella eller tekniska resonemang utan vara praktiska och effektiva för den enskilde.¹⁹ Det är viktigt att rättighetens kärna inte urholkas så att den blir teoretisk och illusorisk. Det är denna utgångspunkt som hovrätten har för att avgöra frågan om avvisning.

Begäran om förhandsavgörande – utgör avstängningsbeslutet och åtalet för osann försäkran tillämpning av EU-rätten?

En förutsättning för att inhämta förhandsbesked från EU-domstolen är att den sak som behandlas av den nationella domstolen rör EU-rätt. Det finns emellertid inget gemensamt system för gymnasieutbildning eller högskoleprov inom EU. Detta anses tvärtom vara en nationell kompetens. Det finns inte heller några rättsakter inom EU som närmare reglerar dessa frågor. Slutsatsen är att den svenska regleringen av högskoleprov inte utgör tillämpning av EU-rätt eller att den på annat sätt omfattas av EU-rättens tillämpningsområde. EU-domstolen är därför inte behörig att i ett fall som detta besvara frågan om den svenska regleringen är förenlig med rättighetsstadgan. Yrkandet om förhandsavgörande ska därför avslås.

Har Luis Ulrich utsatts för två skilda straffrättsliga förfaranden som avser en prövning av samma konkreta omständigheter?

Utgör avstängningen ett straff i Europakonventionens mening?

Hovrätten övergår härfter till frågan om avstängningen under två år från möjligheten att skriva högskoleprovet utgör en straffrättslig sanktion i Europakonventionens mening. Som tidigare redogjorts ska prövningen göras utifrån de kriterier som ställts upp i

¹⁸ Se exempelvis Europadomstolen, Mamatkulov & Askarov, nos. 46827/99 & 46951/99, den 4 februari 2005, p. 123.

¹⁹ Se Europadomstolen, Airey, no. 6289/73, den 9 oktober 1979, p. 24.

fallet Engel, nämligen den rättsliga kategoriseringen av överträdelsen, överträdelsens art samt sanktionens stränghet.

Avstängningen utgör enligt svensk rätt inte en straffrättslig sanktion.

Överträdelsens art talar dock för att det rör sig om ett straff i Europakonventionens mening. Bestämmelserna i 7 kap. 21 och 22 §§ högskoleförordningen är av generell karaktär och riktar sig till alla som skriver högskoleprovet. Det rör sig därmed inte om sådana disciplinära åtgärder som riktar sig endast till en viss yrkesgrupp och som därför kan falla utanför området för artikel 6 i Europakonventionen.²⁰ Möjligheten att avstänga en fuskande provskrivare infördes som ett led i att bekämpa fusk vid högskoleprovet och syftet med bestämmelserna är typiskt sett att avskräcka och bestraffa fusk vid högskoleprovet.²¹

Även sanktionens stränghet talar för att avstängningen bör anses utgöra ett straff. Konsekvenserna för den som drabbas av avstängning under två års tid är betydande.²² Som jämförelse kan nämnas att ett indraget körkort under 18 månader tid ansetts utgöra ett straff.²³

Den sammantagna bedömningen är således att avstängning från deltagande i högskoleprovet under en period av två år är en straffrättslig sanktion i Europakonventionens mening.

²⁰ Jfr fallen Europadomstolen, Luksch, no. 37075/97, den 21 november 2000 och [Kommissionens avgörande] Kremzow, no. 16417/90, den november 1990.

²¹ Jfr SOU 2019:37.

²² Se bl.a. SOU 2019:37 s. 162 f och s. 175 ff.

²³ Se Nilsson.

Föreligger gärningsidentitet (idem) mellan beslutet om avstängning och åtalet för osann försäkran

Avstängningsbeslutet grundade sig på att Luis Ulrich vid genomförandet av högskoleprovet vilselett på så sätt att hans provsvar tillkommit med hjälp av otillåten kommunikation mellan honom och utomstående. Åtalet för osann försäkran är enligt gärningsbeskrivningen att "Luis Ulrich vid genomförandet av högskoleprovet undertecknat en försäkran på heder och samvete om att lämna provsvar utan att använda otillåtna hjälpmedel eller att på annat sätt vilseleda. Den skriftligt lämnade uppgiften var osann eftersom Ulrich vid genomförandet av högskoleprovet [den 21 oktober 2017] använt otillåtna hjälpmedel...".

Prövningen av om det rör sig om samma brott gäller, som ovan sagts, om det andra brottet härrör från fakta som i allt väsentligt är desamma som det första. Det är enligt hovrättens uppfattning uppenbart att de faktiska omständigheter som åberopas mot Luis Ulrich i de båda förfarandena avser samma gärning (*idem*). Hovrätten övergår härnäst till frågan om Luis Ulrich har utsatts för två straffrättsliga förfaranden (*bis*).

Har Luis Ulrich utsatts för två straffrättsliga förfaranden (bis)?

Brottmålsprocessen innebär en fullständig och förnyad prövning av de omständigheter som redan prövats i ärendet om avstängning. Det föreligger inte något nära samband mellan UHR:s prövning och brottmålsprocessen på så sätt att sanktionen i den ena processen beaktas i den andra. Det sker ingen interaktion mellan UHR och de allmänna domstolarna. De olika processerna styrs av olika bestämmelser, sker oberoende av varandra och vinner också laga kraft oberoende av varandra.²⁴ Det föreligger därmed inte ett sådant tillräckligt nära sakligt och tidsmässigt samband mellan förfarandena att de ska kunna anses utgöra en integrerad helhet som därmed anses falla utanför rättighetens tillämpningsområde. Enligt hovrättens uppfattning föreligger det därmed i detta

²⁴ Se Europadomstolen, Häkkä, no. 758/11, den 20 maj 2014, p. 50.

fall en sådan dubbel lagföring och risk för dubbel bestraffning som träffas av förbudet i Europakonventionen.

Sammanfattande bedömning

Skyddet mot dubbelbestraffning och dubbel lagföring ska vara effektivt och möjligt att utöva i praktiken och inte endast illusoriskt och teoretiskt. Det rör sig i detta fall om två straffrättsliga förfaranden som härrör från väsentligen identiska fakta som är oupplösligt förbundna med varandra till tid och rum. Det är klarlagt att det är fråga om samma gärning i båda fallen. Eftersom Luis Ulrich redan blivit avstängd från deltagande i högskoleprovet under en period av två år när åtal väcktes mot honom ska det senare åtalet mot honom för osann försäkran avvisas. Tingsrättens dom ska därför undanröjas och åtalet avvisas.

ÖVERKLAGANDE, se bilaga C

Överklagande senast den 8 juli 2021

Domare: Hovrättspresidenten Anders Hagsgård, hovrättslagmannen Hjalmar Forsberg och hovrättsrådet Ola Zetterquist (referent)

VARBERGS TINGSRÄTT
Rotel 10
Handläggare 11

DOM
2021-02-01
meddelad i
Varberg

Mål nr: B 1973-19

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Tilltalad

LUIS Karl Ulrich, 19990809-0476
Svangatan 25
434 31 Kungsbacka

Offentlig försvarare:

Advokat Allan Stutzinsky
Advokatfirman SJS KB
Kristinelundsgatan 16
411 37 Göteborg

Åklagare

Kammaråklagare Sara Raneland
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Halmstad
Box 112
301 04 Halmstad

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

Osann försäkran, grovt brott, 15 kap 10 § 2 st brottsbalken
2017-10-21

Påföljd m.m.

1. Villkorlig dom
2. Dagsböter 30 om 50 kr

Lagrum som åberopas

29 kap 7 § 1 st brottsbalken

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

Allan Stutzinsky får ersättning av staten med 41 769 kr. Av beloppet avser 28 500 kr arbete, 3 915 kr tidsspillan, 1 000 kr utlägg och 8 354 kr mervärdesskatt. Denna kostnad ska stanna på staten.

Om domstolens behandling av personuppgifter, se www.domstol.se/personuppgifter. Kontakta oss för information på annat sätt.

Besöksadress
Östra Långgatan 7

Telefon
0340-62 84 00

Öppettider
måndag - fredag
08:00-16:00

Postadress
Box 121
432 23 Varberg

E-post
varbergs.tingsratt@dom.se

Webbplats
www.varbergstingsratt.domstol.se

BAKGRUND

Högskoleprovet är ett urvalsinstrument för antagning till utbildning på högskola och universitet. Syftet med högskoleprovet är att rangordna deltagarna. Högskoleprovet äger rum två gånger per år, en gång på våren och en gång på hösten. Provet är helt frivilligt att skriva. Varje prov består av totalt fem provpass där två delar är kvantitativa och två delar är verbala. Den femte delen, som kan vara antingen kvantitativ eller verbal beroende på var i landet provskrivaren skriver provet, är en utprövningsdel som inte räknas med i det slutgiltiga resultatet. Varje provpass består av 40 frågor med alternativsvar där provskrivaren får ett poäng för varje rätt svar. Alla som har genomfört en eller flera delar på högskoleprovet får utifrån sina poäng ett normerande resultat på en skala mellan 0,0 – 2,0.

Det har förekommit organiserat fusk med hjälp av tekniska hjälpmedel i samband med högskoleprovet och polisen har gjort tillslag hos en organisation vid namn HP-hjälpen. HP-hjälpen marknadsförde sin tjänst genom bland annat sociala medier. HP-hjälpen tillhandahöll elektronisk utrustning som gjorde det möjligt att fuska på högskoleprovet genom att rätt svar lästes upp för de provdeltagare som betalat för tjänsten. HP-hjälpen hade prislistor där priset ökade beroende på vilket resultat som provskrivaren ville uppnå. Provskrivaren behövde inte betala hela priset på en gång, men en förskottsbetalning behövde göras. All kontakt mellan HP-hjälpen och köparen av tjänsten skedde per e-post.

Från och med hösten 2016 ska alla som skriver högskoleprovet, enligt 35 a § universitets- och högskolerådets föreskrifter om högskoleprovet, på heder och samvete intyga att de lämnar svar utan att använda otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt vilseleda vid högskoleprovet.

Sanningsförsäkran undertecknas av provdeltagarna totalt sex gånger under provtillfället; en gång på förstasidan och en gång per svarshäfte.

Luis Ulrich skrev högskoleprovet den 21 oktober 2017. Luis Ulrich fick resultatet 1,75. Vid provskrivningen intygade han på heder och samvete att han inte använde sig av otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt vilseledde.

YRKANDEN

Åklagaren har begärt att Luis Ulrich ska dömas för osann försäkran, grovt brott enligt följande gärningsbeskrivning och lagrum.

Luis Ulrich har vid genomförandet av högskoleprovet undertecknat en försäkran på heder och samvete om att lämna provsvar utan att använda otillåtna hjälpmedel eller att på annat sätt vilseleda. Den skriftligt lämnade uppgiften var osann eftersom Ulrich vid genomförandet av högskoleprovet använt otillåtna hjälpmedel. Åtgärden innebar fara i bevishänsende.

Det hände den 21 oktober 2017 i Sverige.

Luis Ulrich, som har hemvist inom Kungsbacka kommun, begick gärningen med uppsåt.

Brottet ska bedömas som grovt eftersom Ulrich använt avancerade tekniska hjälpmedel under provet, åtgärderna är förslagna och i sammanhanget systemhotande, brottet utgjort en del i en brottslighet som utövats i organiserad form och på grund av oriktighetens betydelse dvs att det oriktiga provresultatet påverkar antagningssystemet till högskolan samt hindrar eller minskar möjligheten för andra att komma in på högskolan.

Lagrum: 15 kap 10 § 2 st brottsbalken

LUIS ULRICHS INSTÄLLNING

Luis Ulrich har vidgått att han undertecknat den av åklagaren angivna försäkran men har förnekat att försäkran skulle vara osann. Luis Ulrich har inte använt otillåtna hjälpmedel och har därmed bestritt ansvar för osann försäkran.

Luis Ulrich har vidare gjort gällande att han kommit in på det högskoleprogram som han sökte med sina gymnasiebetyg, och inte genom resultatet på högskoleprovet.

UTREDNINGEN I MÅLET

Åklagaren har som skriftlig bevisning åberopat utdrag från IT-forensiska undersökningar av beslag tagna från HP-hjälpen, skärmdumpar från HP-hjälpens reklam och prislister, kopior av Luis Ulrichs svarshäfte vid provtillfället den 21 oktober 2017, tabell över Luis Ulrichs resultat från högskoleprovet samt antagningsbesked.

Åklagaren har även visat upp fotografier från sambandscentralen och på den burna utrustningen.

Förhör har hållits med Luis Ulrich.

På åklagarens begäran har hållits vittnesförhör med Per-Erik Lyrén.

På Luis Ulrichs begäran har hållits vittnesförhör med Werner Ulrich.

Luis Ulrich har som skriftlig bevisning åberopat antagningsinformation och statistik över antagningspoäng.

DOMSKÄL

Vad som framgått av åklagarens bevisning

Luis Ulrich har inte ertappats med att fuska i samband med att provet skrevs. I stället har det misstänkta fusket uppdagats i samband med utredningen i brottmålet mot HP-hjälpen.

Åklagaren har presenterat utdrag från IT-forensiska undersökningar av beslag tagna från HP-hjälpen. I utdragen har Luis Ulrichs namn, adress, personnummer och mailadress återfunnits. Enligt utdragen köpte Luis Ulrich resultatet 1,60 för priset 69 000 kr och förskottsbetalade 2 000 kr. Vidare har det i det beslagtagna materialet rörande HP-hjälpen återfunnits en mapp med namnet ”passbilder” där ett foto på Luis Ulrich och hans körkort har påträffats.

Av utredningen i målet har även framgått att Luis Ulrich fick 35 respektive 34 rätt av totalt 40 möjliga på de två kvantitativa provpassen. Luis Ulrich fick 35 respektive 36 rätt av totalt 40 möjliga på de två verbala provpassen. På utprövningsdelen, som var den del som inte räknades med i det slutgiltiga resultatet, fick Luis Ulrich 16 rätt av totalt 40 möjliga. Utprövningsdelen som Luis Ulrich skrev vid provet var verbal.

Luis Ulrich har skrivit högskoleprovet två gånger tidigare; hösten 2016 och våren 2017. Första gången han skrev provet fick han resultatet 0,65. Andra gången han skrev provet fick han resultatet 0,80.

Vittnet Per-Erik Lyrén har i förhör berättat att han sedan 2015 är projektledare för konstruktionen av högskoleprovet. Han har arbetat med högskoleprovet sedan 2002.

Per-Erik Lyrén har avseende utprövningsdelen berättat i huvudsak följande. Utprövningsdelen används för att testa nivån på frågor inför kommande prov. Utprövningsdelen är inte markerad och en provskrivare ska inte veta eller kunna se vilket provpass som är utprövningsdel. När utprövningsdelen förekommer under provdagen varierar.

Det varierar även om utprövningsdelen är verbal eller kvantitativ, beroende på vid vilket lärosäte utprövningsdelen skrivs. Syftet med detta upplägg är att provskrivaren ska ta sig an utprövningsdelen på samma sätt som en ordinarie del av provet och därmed prestera så nära sin optimala förmåga som möjligt. Utprövningsdelen ska vara i grad med de ordinarie delarna av provet, men kan vara både svårare och lättare. Skillnaden i svårighetsgrad mellan utprövningsdelen och de ordinarie delarna är inte så stora att det skulle föranleda en så stor prestationsskillnad som i Luis Ulrichs fall, det vill säga att en provdeltagare i en verbal utprövningsdel får 16 poäng men 35 och 36 poäng på de verbala ordinarie delarna.

Per-Erik Lyrén har avseende möjligheterna att förbättra sitt resultat på högskoleprovet berättat i huvudsak följande.

Medelresultatet för högskoleprovet har under de senaste åren legat omkring 0,9 poäng. Det är betydligt fler provdeltagare som får runt 1,0 jämfört med 2,0. Det är endast en promille av provdeltagarna som får ett resultat om 2,0.

Eftersom det fanns indikationer om fusk under perioden vår 2015-höst 2017 gjordes en sammanställning över resultaten under perioden höst 2011-vår 2019. Resultaten under perioden 2015-2017 jämfördes med tidigare och senare resultat. Under perioden 2015-2017 hade 3 % av provskrivarna - som skrivit totalt tre prov - en resultatförbättring på minst 0,6. I tiden därefter, under perioden vår 2018-vår 2019, hade 0,84 % av samma kategori provskrivare samma ökning.

Under perioden 2015-2017 var det 0,91 % av provskrivarna – som hade minst 1,4 i resultat och som hade två tidigare resultat – som ökade sitt resultat med 1,0. Under perioden vår 2018-vår 2019 var denna siffra 0,14 % av deltagarna.

Vid en jämförelse av perioden vår 2015-höst 2017 med tidigare perioder var det tre-fyra gånger vanligare med resultatförbättring.

Angående Luis Ulrichs resultatförbättring har Per-Erik Lyrén berättat att det är en avsevärd resultatförbättring. Under 1 % av provdeltagarna har den ökningen. Det finns vissa delar i provet, t.ex. de matematiska delarna, där det är möjligt att förbättra sig mer än i andra delar. Den verbala delen är knepigare att studera sig till. Läsförmågan är sådan den är och kan inte förbättras bara genom att plugga sig till det. Luis Ulrichs inledande resultat är rätt stabila, så frågan är vad han skulle ha förbättrat sig på. Han är tveksam till om Luis Ulrich skulle kunna plugga till sig resultatet.

Av åklagarens bevisning har vidare framgått att Luis Ulrich inför höstterminen 2018 blev antagen till Handelshögskolans logistikprogram. Luis Ulrich antogs även under våren 2019 till kurserna nationalekonomi och statistik med miljö- och logistiktillämpningar inom Handelshögskolans logistikprogram.

Åklagaren har presenterat bevisning som uppfyller beviskravet

Tingsrätten anser att det inte finns anledning att ifrågasätta vad Per-Erik Lyrén berättat under ed. Utifrån den utredning som presenterats finns det enligt tingsrättens bedömning starkt stöd för att Luis Ulrich vid genomförandet av provet använt sig av otillåtna hjälpmedel. Det kan särskilt lyftas att Luis Ulrich på utprövningsdelen – som var verbal – fått 16 rätt, men 35 respektive 36 rätt på de ordinarie verbala delarna. Utifrån vad Per-Erik Lyrén berättat har en sådan avsevärd förbättring inte sin förklaring i studier. Därtill har Luis Ulrichs personuppgifter återfunnits i HP-hjälpens material. Tingsrätten anser att åklagarens bevisning i sig är tillräcklig för att beviskravet som gäller i brottmålska anses uppfyllt.

Frågan är därmed om Luis Ulrichs uppgifter och den bevisning han åberopat påverkar denna bedömning på så sätt att det ändå finns tvivel för att han använt otillåtna hjälpmedel vid hans deltagande i högskoleprovet.

Luis Ulrichs uppgifter och av honom åberopad bevisning

Luis Ulrich har som förklaring till att han förekommit i HP-hjälpens register uppgett följande. Det var hans pappa som intresserade sig för HP-hjälpen, men varför vet han

inte. Han blev nyfiken och kollade upp HP-hjälpen och tänkte då att det kändes jättemorimligt. Hans pappa ville att han skulle kontakta HP-hjälpen, men han svarade att han absolut inte tänkte göra det. Hans pappa blev mycket arg och hotade honom med att han skulle bli tvungen att flytta hemifrån om han inte hjälpte till att kontakta dem. Hans pappa satte honom i en situation och tvingade honom att välja.

Han tog kontakt med HP-hjälpen via Facebook och fick då en mailadress av dem att använda vid fortsatt kontakt. Han använde sin pappas mailadress när han kontaktade dem via mail. HP-hjälpen bad honom att skicka bilder på sig själv och id-handling. Han gjorde därför det, för att etablera en kontakt för sin pappas räkning. Han minns inte om hans pappa var med när han kontaktade HP-hjälpen. Han tog emot ett förslag på prislista. Därefter gjorde han inget mer med mailadressen. Om det var någon mer kontakt med HP-hjälpen därefter var det i så fall hans pappa som förde den. Han har inte använt någon teknisk utrustning vid utförandet av högskoleprovet.

Luis Ulrich har som förklaring till sina tidigare provresultat och provresultatet från provet den 21 oktober 2017 uppgett i huvudsak följande. Första gången han skrev högskoleprovet hade han inte förberett sig. Inför hans andra högskoleprov gick han en intensivkurs hos HP-akademin och höjde sig från resultatet 0,65 till 0,8. Han förstod då att han kunde förbättra sig och gav järnet inför det tredje provet. Inför provet den 21 oktober 2017 pluggade han varje dag under hela sommaren. Han gjorde gamla högskoleprov och tog hjälp av appar och artiklar som HP-akademin lagt ut på sin hemsida. Han fick resultatet 1,75 och tänkte ”wow” och att det var kul.

Han vet inte om hans pappa vet vilket resultat som han fick. Hans pappa visste att det gick bra för honom i skolan. Han har blivit avstängd från ytterligare högskoleprov i två år och går på Handelshögskolans logistikprogram än idag.

Luis Ulrichs pappa Werner Ulrich har i huvudsak berättat följande. Han såg en TV-sändning angående HP-hjälpen och blev intresserad av deras företag. Han blev nyfiken eftersom det fanns information om att man kunde få viss provision om man gav information vidare till personer som kunde vara intresserad av att få deras hjälp. Han

ville få mer information om företaget och bad sin son, Luis Ulrich, om hjälp. Det var inget hot, men han var bestämd i rösten. Han kunde inte inhämta informationen själv på grund av sin ålder och brister i datorkunskap såväl som i det svenska språket. Han berättade inte för Luis Ulrich varför han var intresserad av HP-hjälpen. Luis Ulrich ville egentligen inte hjälpa honom. Det var viktigt att Luis Ulrich hjälpte honom med den inledande kontakten för att kontakten skulle bli rätt.

Han hade sedan egen kontakt med HP-hjälpen, per mail och via WhatsApp. Han fick information via mail om att skicka 2 000 kr till en postbox i Stockholm. Han fick paketet med de tekniska grejerna, tittade på dem och undersökte hur man skulle använda dem. Det ingick även ett test. Man följde instruktionen och kunde testa och höra att informationen som skickades var snabb och precis. Därefter skickade han tillbaka utrustningen till samma adress. För honom var det bara viktigt att se hur det fungerade och se vilka tekniska instrument HP-hjälpen hade. Han har inget bevis för att han skickat tillbaka utrustningen. Han har bytt telefon så det finns ingen dokumentation kvar.

HP-hjälpen krävde betalning för utrustningen och tjänsten. Han skrev via mail att utrustningen hade skickats tillbaka och ifrågasatte varför han skulle betala. De var inte så trevliga och hävdade att det hade träffats ett avtal och att han skulle betala 69 000 kr. Han förklarade för HP-hjälpen att han skickat tillbaka hela paketet och att det inte fanns anledning att betala priset som de krävde. HP-hjälpen sa att han hade utnyttjat tjänsten. Han har betalat 22 000 kr.

Luis Ulrich har inte sett utrustningen och inte använt den. Han hade inte tillgång till den vid sitt högskoleprov.

Av den antagningsinformation som Luis Ulrich åberopat har Luis Ulrichs meritvärde i ansökan till Handelshögskolans logistikprogram framgått. Hans meritvärde i urvalsgruppen BI (gymnasiebetyg utan komplettering) var 18,54 och i urvalgruppen HP (högskoleprov) 1,75. Efter urval 2 var antagningspoängen till programmet, inför höstterminen 2018, 18,33 för urvalsgruppen BI och 1,15 för HP.

Tingsrättens sammanvägda och slutliga bedömning

Werner Ulrichs berättelse ger visserligen stöd åt det som Luis Ulrich berättat. Werner Ulrich har dock inte avlagt sina uppgifter under ed och han är även pappa till Luis Ulrich. Det finns därför anledning att värdera Werner Ulrichs uppgifter med stor försiktighet.

Vad Luis Ulrich och hans pappa Werner Ulrich har berättat framstår för tingsrätten som en uppenbar efterhandskonstruktion. Förklaringen om att Werner Ulrich ville ha hjälp av Luis Ulrich på grund av svårigheter med tekniken och språket framstår som ologisk, när Werner Ulrich efteråt skulle ha haft förmåga att sköta all kontakt själv. Werner Ulrich har dessutom berättat att bevisning om att utrustningen skickats tillbaka inte kunnat säkras bland annat mot bakgrund av att han använt sig av Whatsapp. Utifrån dessa uppgifter framstår det inte som att Werner Ulrich haft några större svårigheter med tekniken. Utöver detta har tingsrätten svårt att förstå varför Werner Ulrich betalade så mycket som 2 000 kr för utrustningen, om denna endast skulle granskas och testas för att därefter sändas tillbaka. Tingsrätten fäster inte någon tilltro till Werner Ulrichs uppgifter.

Vad Luis Ulrich berättat om att han studerat hela sommaren och därmed lyckades få det resultat som uppnåddes, är ytterligare en omständighet som tingsrätten inte fäster någon tilltro till. Utifrån vad som redogjorts för ovan framstår det som helt uteslutet att Luis Ulrich endast skulle få 16 rätt på utprövningsdelen, om han vid tidpunkten för provet hade de kunskaper som han får anses ha gjort gällande. Den enda troliga anledningen till varför han fick färre rätt på den delen är att han då inte fick hjälp genom otillåtna hjälpmedel.

Luis Ulrichs uppgifter utgör alltså enligt tingsrättens bedömning inte en rimlig förklaring till hur han kunde förbättra sig på högskoleprovet från 0,8 till 1,75. Luis Ulrichs uppgifter och den åberopade bevisningen tar inte något värde från styrkan av åklagarens bevisning.

Tingsrätten anser på så sätt att det är utrett att det är ställt utom rimligt tvivel att Luis Ulrich har använt sig av otillåtna hjälpmedel vid genomförandet av högskoleprovet den 21 oktober 2017. Genom att göra detta i samband med att han skrev på en försäkran på heder och samvete om att inte använda sig av otillåtna hjälpmedel eller vilseleda har han lämnat en osann försäkran. Åtgärden har inneburit fara i bevishänseende, vilket Luis Ulrich måste ha insett.

Luis Ulrich ska därför dömas för gärningen.

Gärningens rubricering

Åklagaren har gjort gällande att gärningen ska bedömas som grov eftersom Luis Ulrich använt avancerade tekniska hjälpmedel under provet, åtgärderna har varit förslagna och i sammanhanget systemhotande, utgjort en del i en brottslighet som utövats i organiserad form och på grund av oriktighetens betydelse, det vill säga att det oriktiga provresultatet påverkat antagningssystemet till högskolan samt hindrat eller minskat möjligheten för andra att komma in på högskolan.

Straffbestämmelsen om osann försäkran innehåller inga exempel på omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Det finns inte något vägledande avgörande från Högsta domstolen. Högsta domstolen har dock den 29 juni 2020 meddelat prövningstillstånd i fråga om rubricering och påföljd, när en person dömts för osann försäkran, grovt brott, som begåtts vid genomförande av högskoleprovet.

I litteraturen har anförts att betydelsen av urkunden såväl som oriktigheten i försäkran ska beaktas vid bedömningen av vad som utgör ett grovt brott (Ulväng rn.fl., Brotten mot allmänheten och staten, 2014, s. 168).

Inledningsvis kan konstateras att det av utredningen har framgått att den bakomliggande verksamheten bedrivits i organiserad form. Luis Ulrich har dock endast utnyttjat tjänsten och inte haft någon annan roll i brottsligheten. Enbart den omständigheten att Luis Ulrich utnyttjat tjänsten är inte tillräckligt för att anse att det brott som han gjort sig skyldig till har ingått som ett led i en organiserad verksamhet.

Frågan är därmed om gärningen, på grund av de andra omständigheter som åklagaren anfört, ändå ska bedömas som grovt brott.

Svea hovrätt har i flera avgöranden rörande liknande fusk vid högskoleprov bedömt brottet som osann försäkran av normalgraden (se Svea hovrätts domar den 25 juni 2019 i mål nr B 1418-19, den 23 juli 2019 i mål nr 3409-19 och 23 juli 2019 i mål nr B 3702-19). Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige och Hovrätten för övre Norrland har dock i flera domar bedömt brottet som grovt (se Svea hovrätts dom den 25 augusti 2020 i mål nr B 4226-20, Hovrätten för övre Norrlands dom den 14 maj 2020 i mål nr B 1028-19 samt Hovrätten för Västra Sverige den 24 april 2020 i mål nr B 1646-20).

Utvecklingen i praxis har gått emot att alltmer betona det hot mot det övergripande antagningsförfarandet som brottsligheten innebär. Den osanna uppgiften som gärningsmannen lämnar kan leda till att denne kommer i åtnjutande av en i många fall kostnadsfri och skattefinansierad utbildning som han eller hon annars inte hade haft tillträde till. Eftersom flertalet utbildningar söks i konkurrens med andra får den osanna uppgiften typiskt sett till följd att en annan, rättmätig, sökande utesluts från utbildningen. Vidare måste beaktas att det är fråga om ett mycket förslaget sätt att fuska som är svårt att upptäcka (se bl.a. Svea hovrätts dom den 21 januari 2020 i mål B 2351-19).

Av utredningen i målet har inte framkommit om Luis Ulrich faktiskt påverkat antagningssystemet på så sätt att han utesluter annan från utbildning, eftersom det inte är utrett om Luis Ulrich kom in på Handelshögskolans logistikprogram genom sina betyg eller resultatet på högskoleprovet. Tingsrätten anser dock att det – vid tidpunkten för gärningen - måste ha stått klart för Luis Ulrich vilka effekter som ett nyttjande av denna typ av fusk tjänster kunde ha på antagningsförfarandet till högre utbildning. Åtgärden får därmed anses ha varit systemhotande. Denna omständighet, tillsammans med att tingsrätten delar åklagarens uppfattning om att åtgärden varit förslagen eftersom fusk varit svårt att upptäcka, gör att brottet är att bedöma som grovt.

Luis Ulrich ska alltså dömas för osann försäkran, grovt brott.

Påföljd

Straffvärdet för det brott som Luis Ulrich ska dömas för motsvarar fängelse i en månad. Luis Ulrich förekommer inte i belastningsregistret och lever under ordnade förhållanden, varför det saknas anledning att befara att han kommer göra sig skyldig till fortsatt brottslighet. Påföljden ska därför bestämmas till villkorlig dom.

Den villkorliga domen ska enligt huvudregeln förenas med dagsböter. Det finns inte skäl att avvika från huvudregeln i detta fall. Antalet dagsböter ska med hänsyn till gärningens allvar och Luis Ulrichs ungdom vid brottstillfället bestämmas till 30 stycken. Storleken på varje dagsbot ska med hänsyn till Luis Ulrich ekonomiska förhållanden till 50 kr.

Övriga frågor

Enligt lagen om brottsofferfond ska den som döms för ett eller flera brott, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, betala 800 kr i avgift till Brottsofferfonden. Eftersom Luis Ulrich döms för sådant brott ska han betala avgift till Brottsofferfonden.

Försvaren har yrkat ersättning utöver taxa och begärt ersättning för bland annat 26 timmars arbete. Med hänsyn till målets omfattning och karaktär bedömer tingsrätten att skälig ersättning motsvarar arbete för 20 timmar. Begärd ersättning i övrigt är skälig. Kostnaden för försvaret ska med hänsyn till Luis Ulrich ekonomiska förutsättningar stanna på staten.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 1 (TR-01)

Överklagande ska ha kommit in till tingsrätten senast den 22 februari 2021 och ställas till Hovrätten för Västra Sverige.

Matilda Björnsson

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

VARBERGS TINGSRÄTT
Rotel 10

PROTOKOLL
2020-02-03
Handläggning i
Varberg

Aktbilaga 28
Mål nr
B 1973-19

Handläggning i parternas utevaro

RÄTTEN

Tingsfiskalen Johanna Ekman Hassel, även protokollförare

PARTER

Åklagare

Kammaråklagare Sara Raneland
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Halmstad

Tilltalad

Luis Ulrich, 19990809-0476
c/o O. Böhler
Stenblommans Väg 5
434 94 Vallda

Offentlig försvarare: Advokat Allan Stutzinsky
Advokatfirman SJS KB
Kristinelundsgatan 16
411 37 Göteborg

SAKEN

Osann försäkran, grovt brott; nu fråga om avvísning av åtal

Handlingarna genomgås och följande antecknas.

Luis Ulrich har åtalats för osann försäkran, grovt brott, i enlighet med följande gärningsbeskrivning.

Luis Ulrich har vid genomförandet av högskoleprovet undertecknat en försäkran på heder och samvete om att lämna provsvar utan att använda otillåtna hjälpmedel eller att på annat sätt vilseleda. Den skriftligt lämnade uppgiften var osann eftersom Ulrich vid genomförandet av högskoleprovet använt otillåtna hjälpmedel. Åtgärden innebär fara i bevishänseende. Det hände den 21 oktober 2017 i Sverige.

Dok.Id 389367

Postadress
Box 121
432 23 Varberg

Besöksadress
Östra Långgatan 7

Telefon
0340-62 84 00
E-post: varbergs.tingsratt@dom.se
www.varbergstingsratt.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

Luis Ulrich, som har hemvist inom Kungsbacka kommun, begick gärningen med uppsåt.

Brottet ska bedömas som grovt eftersom Ulrich använt avancerade tekniska hjälpmedel under provet, åtgärderna är förslagna och i sammanhanget systemhotande, brottet utgjort en del i en brottslighet som utövats i organiserad form och på grund av oriktighetens betydelse dvs att det oriktiga provresultatet påverkar antagningssystemet till högskolan samt hindrar eller minskar möjligheten för andra att komma in på högskolan.

Sedan parterna kallats till huvudförhandling har Luis Ulrich yrkat att åtalet ska avvisas med hänsyn till att en prövning skulle stå i strid mot principen om förbud mot dubbelbestraffning. Huvudförhandlingen ställdes av denna anledning in och Luis Ulrich förelades att utveckla yrkandet i skrift.

Luis Ulrich har därefter till stöd för sitt yrkande anfört i huvudsak följande. Universitets- och Högskolerådet (UHR) har den 3 juni 2019 beslutat att återkalla Luis Ulrichs resultat från högskoleprovet. UHR har även beslutat att under en period om två år stänga av honom från deltagande i ytterligare högskoleprov. Luis Ulrich har överklagat besluten. Förvaltningsrätten har därefter avvisat överklagandet i den del det avsåg avstängningen och avslagit överklagandet i övrigt.

Den 2 augusti 2019 delgavs Luis Ulrich misstanke om brott. Avstängningen är en repressiv åtgärd som är helt skild från brottmålets handläggning. En avstängning från framtida högskoleprov innebär att den enskilde berövas en civil rättighet. Även om åtgärden inte ska anses avse en civil rättighet kan en avstängning ändå utgöra ett straff. För det fall tingsrätten kommer fram till att det är avgörande för bedömningen om Luis Ulrich har berövats en civil rättighet, bör tingsrätten inhämta ett förhandsbesked om detta från EU-domstolen.

Åklagaren har motsatt sig att åtalet avvisas och har till stöd för sin inställning anfört i huvudsak följande. Avstängningen utgör inte ett straff. Att Luis Ulrich delgivits misstanke om brott efter att UHR fattat sitt beslut saknar betydelse. Det finns inget behov av att inhämta förhandsbesked från EU-domstolen.

Tingsrätten meddelar följande

BESLUT

Slut

1. Tingsrätten lämnar Luis Ulrichs avvisningsyrkande utan bifall.
2. Tingsrätten avslår Luis Ulrichs begäran om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen.

Skäl

Vid användande av otillåtna hjälpmedel under högskoleprovet har UHR möjlighet att ogiltigförklara ett provresultat och under en period av två år stänga av personer från deltagande vid högskoleprovet (se UHRFS 2015:3 31 och 40 §§ samt 7 kap. 21 § andra stycket högskoleförordningen [1993:100]). Frågan tingsrätten nu har att ta ställning till är om dessa åtgärder, som UHR vidtagit gentemot Luis Ulrich, på grund av förbudet mot dubbelbestraffning förhindrar ett åtal.

Åtgärden att stänga av en person från deltagande vid högskoleprovet avser endast ett tillfälligt utestängande från att delta i ett frivilligt prov, vars syfte är att öka chansen att bli antagen till en utbildning. En avstängning kan således endast få en indirekt betydelse för personens tillgång till utbildning. Åtgärden att ogiltigförklara ett provresultat syftar till att tillse att personen inte får behålla den fördel som agerandet inneburit. Mot bakgrund av ovanstående finner tingsrätten att åtgärderna varken, med hänsyn till den rättsliga kvalificeringen, överträdelsens art eller sanktionens stränghet och natur, utgör ett straff. Eftersom åtgärderna inte ska anses utgöra ett straff saknar

det betydelse vid vilken tidpunkt UHR fattade sina beslut. Avvisningsyrkandet ska därför lämnas utan bifall.

Huruvida en avstängning från framtida högskoleprov utgör en inskränkning av en civil rättighet saknar betydelse vid tingsrättens bedömning. Det saknas därför skäl att överväga ett inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga beslutet under punkten 1 ska först anmäla missnöje. En missnöjesanmälan får ske senast inom en vecka från den dag då beslutet delgavs. Försummas det får beslutet inte längre överklagas. Om missnöjesanmälan sker kommer tingsrätten att ta ställning till om beslutet ska få överklagas särskilt eller endast i samband med att dom eller slutligt beslut överklagas.

Johanna Ekman Hassel

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se